

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱՅԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ՓՈԻԼԻ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

2025-2026 ուստարի

11-րդ և 12-րդ դասարաններ

(Տևողությունը՝ 3 ժամ)

Միրելի՝ բարեկամ, անցյալ տարի՝ հոկտեմբերի 30-ին, լրացավ հայ մեծանուն գրող Ավետիք Իսահակյանի ծննդյան 150-ամյակը: Ողջ տարին նշանավորվեց հորեյանական միջոցառումներով, որոնցով մեծարում էին սիրված գրողին: Կարծում ենք՝ օլիմպիադայի առաջադրանքները նրա ստեղծագործություններից մեկի բովանդակության շուրջ կազմվել և դրանց ուղղությամբ խորհել տալը ոչ միայն անչափ կարևոր են մեծ Վարպետի երկերին ձեզ՝ մասնակիցներիդ, մեկ անգամ էլ առնչակից դարձնելու, այլև նրան մեծարելու ևս մեկ հնարավորություն ընձեռելու տեսանկյունից:

Մաղթում ենք քեզ հաջողություն:

Մաադիի վերջին գարունը

Գարուն էր:

Մեկը այն անհամար գարուններից, որ զարդարել են երկիրը, և որոնցից հարյուր հատ ապրեց երջանկության և տխրության բանաստեղծը՝ Մաադին:

Առավոտ շատ վաղ զարթնեց Մաադին. իջավ պարտեզը, որ ծաղկում էր Ռոքնաբաղ գետի ափին: Նորից լսելու համար բլբուլների երգը և նորից տեսնելու համար գարնան հրաշքը:

Նայեց Շիրազի դաշտին, որ մանկության շնորհներով ու վարդերով պճնված՝ վաղորդյան նիրհն էր առնում՝ պարուրված բուրավից ճերմակ շղարշներով:

Նստեց ծաղկած հասմիկի տակ՝ Սպահանի գորգի վրա, և բռնեց դողդոջ մատներով վարդենու նոր բացված կարմիր-կանաչ կոկոնը և մրմնջաց յուրովի:

«Ինչպես մատաղ աղջիկը ժպտում է գգվող սիրականին, այնպես էլ վարդը իր շրթներն է բանում առավոտյան հովիկին»:

Թեև շա՛տ էր ծերացել Մաադին, սակայն նրա հոգին երազի աչքերով և ականջով երազի տեսնում էր ու լսում աշխարհի չքնաղ իրերն ու ձևերը, երգերն ու լռությունը անհայտ ոլորտների, որովհետև տակավին գրույց էր անում նրա հետ բանաստեղծության կախարդ ոգին՝ Զմրուխտ թռչունը, որ իր հավերժական բույնն էր կերտել Կաֆ Լեռան զագաթին՝ աստղերի մեջ...

Երգում էին բլբուլները՝ գորշ զգեստ հագած և լուսեղեն աչուկներով. երգում էին իրենց դյուրական ռուբայաթները՝ սիրո կրակով կրակված, - ու երգում էին Մաադիի սրտի մեջ:

Քնքուշ հովը վարդերի ականջներին կուսական շնչով բարևագրեր էր շնչում, որ բերել էր հեռավոր սիրահար վարդերից, - և կարդում էր Մաադիի հոգին սիրո բարևագրերը...

«Միրող սիրտը լսում է միշտ այն բոլոր խոսքերը, որ մրմնջում են իրերը: Աշխարհը լի է հնչուն դաշնակություններով: Աշխարհը թրթռում է անվախճան և սիրավառ արբեցումով», - հիշեց Մաադին իր հին խոսքերը:

Ականջը բլբուլների երգերին և սպիտակ գլուխը կարմրափթիթ վարդերի մեջ սուզած՝ ծծեց Մաադին հեշտության բույրերը, և բույրերով գինովի՝ աչքերը գոցեց, - և տեսավ աշխարհը իր հոգու մեջ, ինչպես երազի մեջ մի երազի:

Տեսավ Հնդու խաղաղության գետերը՝ սրբազան լոտոսներով օծուն:

Տեսավ իմաստուն փղերին, որ խորհում են մթին ջանգլալների մեջ:

Եվ Դեհլիի ոսկեդիպակ ապարանքների մեջ սիգաճեմ աղջիկներին տեսավ՝ գիշերագեղ մազերի մեջ կարմիր նունուֆարներով:

Տեսավ Թուրանի մրրկաշունչ տափաստանները և մրրիկների մեջ խոյացող ամեհի հելուզակներին՝ կայծակե թրերով:

Տեսավ նույնպես անապատը բոցակեզ, բեղվինների նժույգների վազքը սրարշավ. առյուծների հետևից՝ արծիվների թևերի տակ:

Եվ երկյուղած ուխտավորների անծայր քարավանները տեսավ. աղոթքով ու երգով Մեքքայի դարբասների առաջ նրանց ծունկի գալը:

Եվ տեսավ Մսրա աշխարհի հնագեղ հրաշքները և կապույտ ծովերի ծփուն բյուրեղը: Եվ Դամասկոսի թավիշ աղջիկներին՝ լուսնկա մարմնով, որոնց երկար ու քնքուշ ձեռները մանյակի պես փաթաթվել էին երիտասարդ Սաադիի պարանոցով...

Սաադին հառաչեց՝ աչքերը բանալով.

-Ավա դ, անցավ հարյուր տարիս մի գիշերվա երազի պես, թռավ թեթև մի վայրկյանի մեջ, որովհետև դուք միշտ ուղեկցում էիք ինձ, ո՛վ հեքիաթ, ո՛վ բլբուլներ ու վարդեր, և դո՛ւք, վարդերի քույր շնորհագե՛ղ աղջիկներ...

Երկնքի երփնավառ պարտեզների միջից դուրս բխեց արեգակը, և հուրհրացին ամեն թերթ ու փերթ, ամեն քար ու գուղձ, որովհետև գիշերը ադամանդի փոշի էր շաղ տվել բոլոր նրանց վրա:

Սաադին նայեց շուրջը խորունկ ու հետաքրքիր հայացքով. նայեց երկնքի կապույտ վրանին՝ արշալույսի մեջ թաթախուն, ոսկու մեջ ճախրող թռչուններով:

Նայեց այնպես զարմացած և սքանչացած.

-Այո՛, հրաշք է աշխարհը, հեքիաթ է, գեղեցիկ և անհուն զարմանալի:

Եվ ամեն օր նայում եմ աշխարհին և ամեն օր զարմացած, կարծես առաջին անգամն եմ տեսնում աշխարհը.- աշխարհը՝ առօրյա և միշտ հիասքանչ, աշխարհը՝ հնօրյա և միշտ նորաստեղծ, հավիտենական մի անծանոթ հրապույրով առինքնող:

Սաադին նորից նայեց աշխարհին. տարերքի այս բազմազան ու հրաշագան խաղին, երբ աչքին ընկավ երկու տատրակ, որ կարմիր տոտիկներով շրջում էին կանաչ մարգերի վրա, քաղցր գվգվալով. և նորից խոսեց իր սրտում.

-Կախարդված է աշխարհը, և բոլոր իրերը հմայված են մի անտեսանելի վիռլի դյութական գավազանով, և հեքիաթացած է ամեն բան:

-Աշխարհը գլխիվայր հոսում է, քայքայվում է ու ձևալուծվում, և ի՞նչն է, որ նորից կերտում է ու կադապարում այս հոյակապ աշխարհը, և մեր հոգու շուրջը փռում այս հրաշքն ու հեքիաթը:

Ո՞վ ստիպեց եղնիկին, որ պապակ սրտով մագլցի սեպ ժայռերը՝ եղջյուրները քարերին փշրելով տարփալից մոնչունով թավուտները թինդ հանե:

Ո՞վ ստիպեց, որ վարդը ճեղքե իր գմբուխայա զրահը և բուրե հեշտագին:

Ո՞վ ստիպեց մարդուն, որ անհայտից բխե ձև ու հոգի առած՝ մտածելու և տառապելու համար. զգալու հուրը մեզ այրող ըղձանքի և չփափագի երբեք մեռնելու:

Ո՞վ սեր, դո՛ւ անպարտելի ստիպմունք, դո՛ւ քաղցր բռնություն, ես վաղո՛ւց ճանաչում եմ քեզ: Սակայն բնավ չհասկացա քո խորքն ու խորհուրդը...

Եվ տեսանողի հոգով նախագգաց Սաադին, որ այս վերջին գարունն է, որ ինքն ապրում է:

Վերջի՛ն գարունը:

Պարտեզի դռնակը բացվեց:

Սպիտակ շղարշները հովին ծփծփուն՝ ներս մտավ Նազիաթ՝ Սաադիի սիրած շիրագուհին, որ միշտ այցի էր գալիս ծերունի բանաստեղծին:

Նազիաթի գինեվետ շրթները և հոլանի թևերի լույսն ու կրակը շա՛տ անգամ արևազարդել էին դարևոր Սաադիի անքուն գիշերները:

Սաադին սիրում էր նրան իր անթառամ սրտի երիտասարդ ավյունով, և ոսկի բառերով քանդակել էր նրա պատկերը անմահ «Գյուլստանի» մեջ:

Նազիաթ՝ վարդերի փունջը գրկին, մոտեցավ բանաստեղծին և վարդաբույր ձայնով ողջունեց:

Տխուր էր Սաադին: Հառաչանքը թրթռում էր նրա գունատ շրթներին:

-Ինչո՞ւ ես տխուր, դո՛ւ, ամենաերջանիկը մահկանացուներիս մեջ: Ինչո՞ւ ես տխուր:

Սաադին լուռ էր:

-Ես սիրում եմ քո տխրությունը, ո՛վ Սաադի, իմաստուն է քո թախիծը. և դու ասել ես քո աստվածային լեզվով, թե մարգարիտը վերքից է, որ կծնի, և խունկը այրվելով է, որ իր անուշ հոգին կբուրե:

Սաադին նայեց Նազիաթին դալուկ ժպիտով:

- Տե՛ս, վարդեր եմ բերել քեզ համար, իմ պարտեզի թավիշ վարդերից:

Եվ ծերանուն պարուրեց վարդերով և լուսեղեն մատներով շոյեց բանաստեղծի ճակատի մոայլը:

- Քո շնորհած վարդերը, ո՛վ դրախտի աղջիկ, աշխարհի ամենաչքնաղ վարդերն են եղել միշտ և երբեք չեն թառամել:

-Այո՛, Սաադի. «Ինչո՛ւ վարդը հոտոտելիս խորհել նրա վաղանցուկ շնորհի մասին: Պահի՛ր հիշատակը բույրի, և դյուրին կլինի մոռանալը, որ վարդը թառամած է վաղուց»:

Արծաթի ձայնով արտասանեց Նազիաթ բանաստեղծի վաղեմի խոսքերը:

Եվ նրա երազաբույր վարսերը զգվեցին Սաադիի դեմքը, երբ Նազիաթ ծունկի եկավ բանաստեղծի մոտ. և պարտեզում մի անուշ հով ծիածանի թևերը թափահարեց Սաադիի գլխի վերևը. այդ Ձմրուխտ թռչունի չքնաղ թևերն էին, որ ծուփ եկան, երբ Սաադին դողդոջ մատներով շոյեց Նազիաթի երազաբույր վարսերը:

Եվ ապա Սաադին հոգու խորին հատակից նայեց մեկ՝ իր շուրջը բռնկած հեքիաթ աշխարհին, մեկ՝ իր առջև՝ լուսաժպտուն հրաշք աղջկան, և զգաց տաք արցունքի մի կաթիլ իր հին սրտի մեջ, և բռնելով աղջկա փոքրիկ ձեռքը, համբուրեց ու դրեց լացող սրտի վրա՝ ասելով.

-Քո շուշան մատներով գրի՛ր «Գյուլստան»-իս հետին էջի վրա իմ այս վերջին խոսքերը.

«Ծնվում եմք ակամա, ապրում եմք զարմացած, մեռնում եմք կարոտով...»:

1. Ի՞նչ ժանրի է ստեղծագործությունը: Հիմնավորի՛ր կարծիքդ:	2 մ.
2. Նկարագրի՛ր Սաադիին քո բառերով:	3 մ.
3. Վերաշարադրի՛ր այն մտքերը, որոնք օգնում են հասկանալու Սաադիի վերաբերմունքը աշխարհի ու կյանքի նկատմամբ:	5 մ.
4. Շարադրի՛ր քո տեսանկյունն այն հարցի վերաբերյալ, թե ինչ կլինե՞ր, եթե մարդն անմահ լիներ:	10 մ.
5. Ըստ քեզ՝ «Ո՞վ ստիպեց...»-ով սկսվող հարցադրումների վերջնական պատասխանը հայտնի՞ էր Սաադիին: Կարծիքդ հիմնավորի՛ր՝ ըստ ստեղծագործության:	10 մ.
6. Ըստ քեզ՝ ի՞նչ կարող է խորհրդանշել բանաստեղծության կախարդ ոգին՝ Ձմրուխտ թռչունը, ինչո՞ւ է այն զմրուխտ, և ի՞նչ է անհրաժեշտ նրան հասնելու համար:	10 մ.
7. Կարո՞ղ ես կանխատեսել՝ ինչի մասին կարող էին երգել բլբուլները, եթե տիրապետեին մարդկային լեզվին:	10 մ.
8. Երևակայությամբ ստեղծի՛ր և շարադրի՛ր Ձմրուխտ թռչունի զրույցը Սաադիի հետ:	10 մ.

Ընդամենը՝ 60 միավոր:

Միավոր չի տրվում հետևյալ դեպքերում.

- Պատասխանն ամբողջությամբ վերաշարադրանք է:
- Գաղափարը չի բխում տրված նյութից:

Միավոր է հանվում, երբ առկա են.

- ուղղագրական, կետադրական, քերականական սխալներ (1 միավոր՝ յուրաքանչյուր սխալի համար),
- բառագործածության ու շարադասական սխալներ (1 միավոր՝ յուրաքանչյուր սխալի համար),
- մտքի ձևակերպման սխալներ (2 միավոր՝ յուրաքանչյուր սխալի համար),
- հարակից սխալներ (1 միավոր՝ յուրաքանչյուր սխալի համար):

Հանրապետական հանձնաժողովի նախագահ՝ Հասմիկ Հովհաննիսյան